



# Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

Idő

1895/1896

Személy

Szerző:

Radó Richárd

Cím:

Történetek Budapest életéből

1895 - 1896.

Forrás:

Pesti Hírlap

Bp.

(Hely)

1929 VIII. 7

(Idő)

(Köt. v. füz.)

## Történetek Budapest életéből.

Hiteles adatok nyomán írta: Radó Richárd.

1895 - 1896.

Friss vérkeringést hoz a főváros közigazgatásának életébe Vázsonyi Vilmos és Kasits Péter. Mindkettő ellenzéki programmal került a város parlamentjébe, ahol a közéleti tisztaság harcosai voltak. Vázsonyit a Terézváros polgárságának bizalma ültette a törvényhatóságba, Kasitsot a budai első kerület. Brilláns szónoki készségével és a dolgok alapos mérlegelésével tünt fel mihamarább Vázsonyi, míg Kasits szinte féktelen temperamentumával és sokszor kiméretlen bírálataival vált nevezetessé. Végéredményben pedig egy közös célért: a közjóért és Budapest boldogulásáért küzdöttek nemes önzetlenséggel. Velük egyidőben, az elmúlt esztendő végén, kerültek a törvényhatósági bizottságba: Láng Lajos, Szivák Imre, Ludvig Gyula, Vörös László, Berzevicsy Albert, Gajári Ödön, Springer Ferenc, Szemere Attila, Sándor Pál, Négy László, Verédy Károly, Darvai Fülöp, Nagy Dezső és más kitünőségek.

Az országos politikában is érdekes változás állott be. Wekerle lemond a miniszterelnöki állásról, mert nem tud megbirkózni az egyházpolitikai javaslatok ellen tömörült főrendiházi ellenzékkel. Utóda báró Bánffy Dezső, a kemény magyar, aki kormányának külföldön is nagy tekintélyt szerzett és akinek mindjárt kormányralépése után sikerült az egyházpolitikai javaslatokat törvényerőre emeltetni. Kormányának új tagjai: Erdélyi Sándor igazságügyi, Lukács László pénzügy, Perczel Dezső belügy, Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi és Dániel Ernő kereskedelmi miniszter. Bánffy kabinetjében megmaradt a Wekerle-kormány három tagja, báró Fejérváry honvédelmi, Josipovich Imre horvát-szlavon-dalmát és gróf Festetics Andor földművelésügyi miniszter, akinek néhány hónap múlva történt lemondása után Darányi Ignácot nevezte ki a király. Darányi leírtaiban tudatta kinvezését a főváros törvényhatóságával és kijelentette, hogy „szeretettel ki-

vánja ezentul is ápolni azt a kedves köteleket, mely őt szülővárosához fűzi”. Darányi aktív miniszter létére is megtartotta törvényhatósági bizottsági tagságát. Lemondott budai második kerületi mandátumáról is, de az új választáson újra ő lett a kerület országgyűlési képviselője.

### Aki önként adót fizet.

A honpolgári kötelesség érzetének ritka és talán egyedülálló példáját adja Kasits Péter, aki városi szereplését egy mindenkép elismerésre méltó gesztussal kezdi. A közgyűléshez intézett beadványában kijelenti, hogy a részére az 1872. évi 36. törvénycikkben biztosított adómentességet mindaddig, amíg a törvényhatósági bizottság tagja, igénybe venni nem óhajtja. (Kasits nyugalmazott miniszteri tanácsos volt és az idézett törvényeink a tényleges és nyugdíjas köztisztviselőket a községi adó fizetése alól mentesíti.) Kijelenti még beadványában, hogy felbuzdulva az ösök példáján, kik évtizedeken át küzdöttek az egyenlő közteherviselés elvéért, önként aláveti magát a községi adózásnak. Minthogy azonban hazai törvényeink az önkéntes adózást nem ismerik, felajánl a főváros szegényalapja javára mandátuma tartamára évenként harmincöt o. é. forintot. Kasitsnak ezt a beadványát felolvasták a főváros közgyűlésén, amely annak tartalmát helyesléssel és köszönettel vette tudomásul.

### Célzatos külföldi híresztelés Budapest lakásviszonyairól.

Bertillon, a párizsi statisztikai hivatal igazgatója, egy ottani közgazdasági egyesületben előadást tartott Budapest lakásviszonyairól és megállapította, hogy a budapesti lakások 71 százaléka tulzsufólt. Ezt a téves adatot közölte a londoni *Lancet* című orvosi folyóirat, mely két cikkben rémes színekkel festette a budapesti lakásviszonyokat. A főváros köz-

gyűlésén Fényessy Adolf, a képviselőházi gyorsiroda volt főnöke, tette szóvá az ügyet. Megállapította, hogy az angol lap adatai valótlanak és miután fővárosunkra szegyenletes világot vetnek, kéri a polgármestert, hogy követelje a valóságnak megfelelő helyreigazítást. Kammermayer polgármester válaszában kijelentette, hogy Körösi József statisztikai hivatali igazgató, felháborodva a *Lancet* közleményein, rögtön intézkedett a helyreigazítás dolgában. Miután tudta, hogy az adatok Bertillontól származnak, hozzáfordult, felvilágosította tévedéseiről, egyúttal kérte a helyreigazítást. Megállapítja a polgármester, hogy Budapesten a lakások tulzsufoltsága legfeljebb 31 százalék.

### Nem kell a Margitsziget.

Kinos helyzetbe került a főváros, a méltán népszerű József főherceggel szemben, aki megvételre ajánlotta a Margitszigetet. Sok hive volt a városházán a megvételnek, de sokan elleneztek is. A tanácsban sem volt egyértelműség ebben az ügyben, de a többség a vétel mellett szavazott és így, mint a tanács pártoló javaslata került a törvényhatósági bizottság közgyűlése elé. Itt volt aztán a nagy összecsapás, amelynek a névszerinti szavazás vetett véget. A vétel mellett 124-en, ellene 139-en szavaztak, így megbukott a vételi ajánlat. Érdekes, hogy a tanács javaslata ellen, amely a Margitsziget megvételét kívánta, a tanács négy tagja szavazott, névszerint: Márkus József alpolgármester, Csenedics, Haberhauer (Halmos) és Vosits tanácsnokok. Nemsokára újra a közgyűlés elé került az ügy. József főherceg jószágigazgatósága értesítette a fővárost, hogy a Margitsziget megvételére

vonatkozó ajánlatát visszavonja. A közgyűlés ezt tudomásul vette és a főherceghez intézett átiratában sajnálatát fejezte ki azért, hogy a főváros pénzügyi helyzete miatt az ajánlatot nem fogadta el.

### Március tizenötödikét nem ünnepelhetik a városházán.

A bécsi udvar iránt való tulzott lojalitás sokszor a legszentebb hazafias érzelmeink rovására megy. Ott tartunk még, hogy a szabadságharcra vonatkozó minden megemlékezés vagy éppen ünneplés ugyiszólván csak zárt körben képzelhető el. A hivatalos körök teljes passzivitása és a Béctől való állandó rettegés a legfurcsább és a nemzeti önér-

7 zetre bántó helyzeteket teremtette: Magyarországon nem ünnepelhettük a magyar szabadságharc évfordulóját és nem áldozhattunk legendás hőseink emlékének, úgy, ahogy azt magyar szivünk megkívánja. Az egyetemi kör küldöttsége a városháza közgyűlési termének átengedését kérte március tizenötödikének megünneplésére. A főpolgármester a nálá járt küldöttségnek a terem átengedését megtagadta, azzal a megokolással, hogy a város helyisége „párt-politikai“ színezetű ünnepekre nem adható át. A főpolgármesternek ez az elutasító válasza, különösen a furcsa megokolás, nagy megütközést keltett városszerte. A főváros közgyűlésén *Vázsonyi Vilmos* interpellált ebben az ügyben. Március tizenötödike — ugymond — nem politikai, hanem nemzeti ünnep épen úgy, mint a franciáknak július 14-ike. A főpolgármesternek nem volt joga ebben határozni.

Az interpellációra *Ráth* főpolgármester kijelentette, hogy nem adhat választ, mert hozzá, mint a közgyűlésen a kormány képviselőjéhez nem lehet interpellációt intézni, de állásánál fogva szívesen szolgál felvilágosítással. Mikor tőle a terem március tizenötödikének megünneplésére kérték, azt felelte, hogy a maga részéről nem engedheti át, mert az nem politikai tüntetéseket célzó gyülekezésre való. Válaszát megokolják a tapasztalatok, mert a múltban az ilyen ülések után rendszeren zavarok voltak. A főpolgármester felvilágosítása után *Kammermayer* polgármester válaszolt az interpellációra. Miután a főpolgármester a terem nem engedte át, ő sem tehetett másképen. E ténykedésből, mely teljesen korrekt volt, nem lehet hazafiatlanságot föltételezni a fővárosról. Kéri a közgyűlést, nyugodjék meg ebben az intézkedésben. A kormánypárti többség természetesen megnyugodott.

## Szegény rongyszedők.

*Perczel Dezső* belügyminiszter rendeletet adott ki, amely a közegészségre való tekintettel Budapesten eltiltja a csonttal és ronggyal való házalást. Eből aztán nagy kavarodás támadt. A főváros közgyűlésén *Vázsonyi* és *Kasits* interpellált ebben az ügyben. *Vázsonyi* szerint a rendelet sérti az önkormányzatot, mert megsemmisíti a főváros közgyűlésének egyik szabályrendeletét és azt saját szabályrendeletével helyettesíti. Ezt a jogot a törvény nem adja meg a miniszternek, akinek az 1872. évi 36. tc. szerint csakis felfüggesztő és megsemmisítő hatás-

köre van. *Kasits Péter* is szóvá teszi a rendelet törvénytelenségét. Csodálkozik, hogy *Perczel* és *Dániel* miniszterek a közegészségügynek egyszerre olyan nagy barátjai lettek. Ezzel azt a látszatot keltik, hogy elődeik huszonnyolc esztendeig elhanyagolták a fővárosnak egészségügyi érdekeit, mert hisz azoknak eszükbe sem jutott, hogy a csonttal és ronggyal való házalást eltiltsák. Más európai városokban is türik ezt a házalást és lehetetlen ezeket a szegény embereket jogaiktól megfosztani. Kívánja, hogy a polgármester a törvényben biztosított jogánál fogva a jogsértő rendelet ellen eljen felszólalási jogával és függessze fel annak végrehajtását. Ez meg is történt.

### **Eltűnt politikai körlevelek.**

Az ország törvényhatóságai az utóbbi években sok politikai természetű ügyben foglaltak állást és határozataikat hasonló állásfoglalás céljából elküldték a főváros törvényhatóságának is. Ezek a határozatok, különösen a kormány szempontjából kellemetlenek, eltűntek és így a főváros közgyűlésének nem volt alkalma, hogy azokhoz hozzászóljon. Ilyen patriarchálisan mentek a dolgok a városházán addig, amig *Vázsonyi* erélyeshangu interpellációjában nem tiltakozott a társtörvényhatóságoktól érkezett körlevelek kedélyes elsüllyesztése ellen. Budapest törvényhatóságának tisztos hagyománya az, — mondta *Vázsonyi*, — hogy a közgyűlés termében politikai szenvedélyek nem féktelenkednek, de a törvényhatóságnak e mindenki által elismert erénye tulhajtásaiban már nem erény. A közgyűlésnek a fővárosi törvény által biztosított joga, hogy politikai dolgokról véleményt mondjon és különösen kötelessége, hogy a társtörvényhatóságoktól érkező körlevelekről akkor döntsön, amikor azok a közvéleményt foglalkoztatják és mikor a döntésnek erkölcsi jelentősége van. Csodálkozását fejezi ki, hogy az utóbbi időben a társtörvényhatóságok részéről érkezett politikai tartalmu körlevelek a közgyűlésen napirendre nem kerültek. Ezek a körlevelek nagyfontosságú kérdésekkel foglalkoztak, mint például a magyar tiszti akadémia, a somogyi agrárügy és az önálló vámterület kérdésével. Kérdi, hogy a polgármester és a tanács összeegyeztethetőnek tartja-e ezt az eljárást a közgyűlés törvényben biztosított jogával, a közgyűlés méltóságával, a törvényhatóságokat megillető tisztelettel és köteles udvariassággal. Az interpellációnak meglett a hatása: ezentul minden körlevél a közgyűlés elé került.